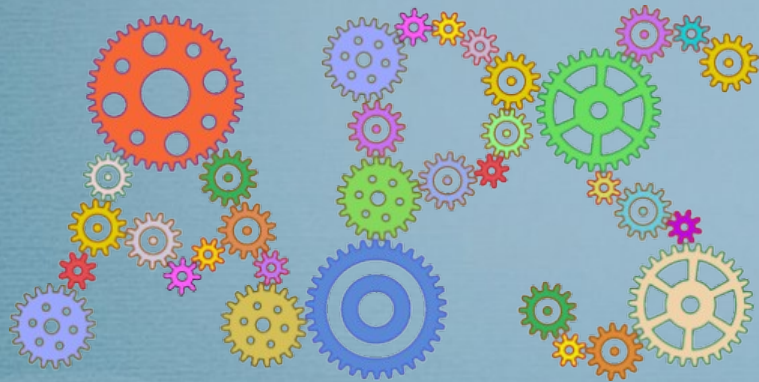

Algoritmi in podatkovne strukture 1

Visokošolski strokovni študij Računalništvo in informatika

Deli in vladaj

Deli in vladaj

- Ideja metode
 - deli
 - problem **delimo** na **manjše** probleme
 - vladaj
 - dokler ne dobimo dovolj majhnih in **obvladljivih** problemov, ki jih trivialno rešimo

Divide et impera

Gaj Julij Cezar
100 pr. n. št. – 44 pr. n. št.

Deli in vladaj

- Postopek snovanja
 - rekurzivni algoritem
 - **delitev** naloge
 - na eno ali več **manjših** nalog
 - reši manjše naloge
 - uporaba **rekurzije**
 - **združevanje** rešitev
 - iz rešitev manjših nalog sestavimo rešitev osnovne naloge

Dvojiško iskanje

- Ideja algoritma
 - tabelo enostavno delimo na **dve** polovici: $O(1)$
 - rekurzija gre le v **eno** polovico
 - trivilano vrnemo rešitev izbrane polovice: $O(1)$

Dvojiško iskanje (rekurzivno)

```
fun binarySearch(a, left, right, key) is  
  if right > left then return -1  
  mid = left + (right - left) / 2  
  if (key < a[mid]) then  
    return binarySearch(a, left, mid - 1)  
  if (k > a[mid]) then  
    return binarySearch(a, mid + 1, right)  
  return mid
```

$$T(n) = 1 \cdot T\left(\left\lceil \frac{n}{2} \right\rceil\right) + \Theta(1)$$

Dvojiško iskanje

- Časovna zahtevnost
 - Kako pridemo do $\log n$?
- Rekurzivna enačba
 - asimptotična zahtevnost

$$T(1) = \Theta(1)$$

$$T(n) = 1 \cdot T\left(\left\lceil \frac{n}{2} \right\rceil\right) + \Theta(1)$$

- zapis s konstantami

$$T(1) = a$$

$$T(n) = T\left(\left\lceil \frac{n}{2} \right\rceil\right) + c$$

Kako rešiti
rekurenčno enačbo?

Dvojiško iskanje

- Reševanje rekurzivne enačbe $T(n) = T(\lceil \frac{n}{2} \rceil) + c$
 - metoda vstavljanja

$$T(1) = a$$

$$T(2) = T(1) + c = a + c$$

$$T(3) = T(2) + c = a + 2c$$

$$T(4) = T(2) + c = a + 2c$$

$$T(5) = T(3) + c = a + 3c$$

$$T(6) = T(3) + c = a + 3c$$

$$T(7) = T(4) + c = a + 3c$$

$$T(8) = T(4) + c = a + 3c$$

$$T(16) = T(8) + c = a + 4c$$

...

Substitucija

- $n = 2^N$

- torej $N = \lg n$

Sklepamo

- $T(2^N) = a + Nc$

- $T(n) = a + c \lg n$

Urejanje z zlivanjem

- Ideja algoritma
 - tabelo delimo na **dve** polovici: $O(1)$
 - rekurzija gre v **obe** polovici
 - zlivanje dveh polovic: $O(n)$

$$T(n) = 2 \cdot T\left(\left\lceil \frac{n}{2} \right\rceil\right) + \Theta(n)$$

Urejanje z zlivanjem

- Časovna zahtevnost
 - Kako pridemo do $n \log n$?
- Rekurzivna enačba
 - asimptotična zahtevnost

$$T(1) = \Theta(1)$$

$$T(n) = 2 \cdot T\left(\lceil \frac{n}{2} \rceil\right) + \Theta(n)$$

- zapis s konstantami

$$T(1) = a$$

$$T(n) = 2 \cdot T\left(\lceil \frac{n}{2} \rceil\right) + cn$$

Urejanje z zlivanjem

- Reševanje rekurzivne enačbe $T(n) = 2 \cdot T(\lceil \frac{n}{2} \rceil) + cn$
 - metoda vstavljanja

$$T(1) = a$$

$$T(2) = 2a + 2c$$

$$T(4) = 4a + 8c$$

$$T(8) = 8a + 24c$$

$$T(16) = 16a + 64c$$

...

$$T(n) = na + n \lg n c = \Theta(n \lg n)$$

Mojstrov izrek (master theorem)

- Rekurzivna enačba

$$T(n) = a \cdot T\left(\frac{n}{b}\right) + c n^d$$

a – število podnalog (podproblemov)

b – faktor delitve naloge

c – konstanta iz asimptotične notacije

d – red velikost zahtevnosti delitve in združevanja

Mojstrov izrek

- Rekurzivna enačba in njena rešitev

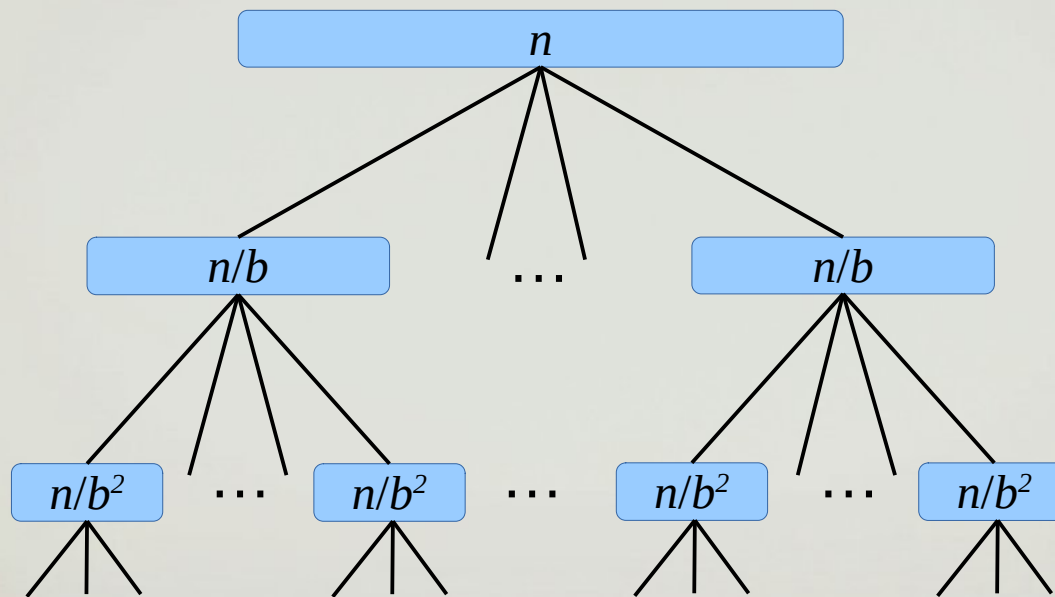
$$T(n) = a \cdot T\left(\frac{n}{b}\right) + c n^d$$

$$T(n) = \begin{cases} \Theta(n^d) & a < b^d \\ \Theta(n^d \log n) & a = b^d \\ \Theta(n^{\log_b a}) & a > b^d \end{cases}$$

Mojstrov izrek

- Intuicija

$$T(n) = a \cdot T\left(\frac{n}{b}\right) + c n^d$$

Mojstrov izrek

- Sile zla a vs sile dobrega b^d

$$\left(\frac{a}{b^d}\right)^i n^d$$

- $a < b^d \Rightarrow \Theta(n^d)$

- večja globina ► manj dela ► največ dela v korenu

- $a = b^d \Rightarrow \Theta(n^d \log n)$

- na vsaki globini je enako dela

- $a > b^d \Rightarrow \Theta(n^{\log_b a})$

- večja globina ► več dela ► največ dela v listih

Mojstrov izrek

- Primeri

- dvojiško iskanje: (1,2,0)
- kopica – dvigovanje: (1,2,0)
- kopica – ugrezanje: (1,3/2,0)
- urejanje z zlivanjem: (2,2,1)
- štetje inverzij: (2,2,1)
- hitro urejanje (najboljši primer): (2,2,1)
- množenje celih števil – D&V: (4,2,1)
- množenje celih števil – Karatsuba: (3,2,1)
- množenje matrik – D&V: (8,2,2)
- množenje matrik – Strassen: (7,2,2)

$$T(n) = \begin{cases} \Theta(n^d) & a < b^d \\ \Theta(n^d \lg n) & a = b^d \\ \Theta(n^{\log_b a}) & a > b^d \end{cases}$$

Množenje velikih celih števil

- Velika cela števila
 - Kdaj je število veliko?
 - Kje potrebujemo tako velika števila?
 - kriptografija
 - iskanje praštevil in drugi matematični izzivi

Množenje velikih celih števil

- Algoritmi
 - klasično šolsko množenje
 - množenje ruskih/francoskih trgovcev
 - **deli & vladaj množenje**
 - **Karacubov algoritem (angl. Karatsuba)**

Množenje velikih celih števil

- Delitev števil

- n -bitna števila razdelimo na pol
- na dva $n/2$ bitna dela
 - prva polovica
 - druga polovica

n bitov

$n/2$ bitov

$n/2$ bitov

$$a = a_1 \cdot 2^{n/2} + a_0$$

$$b = b_1 \cdot 2^{n/2} + b_0$$

Množenje velikih celih števil

- Direktno D&V množenje

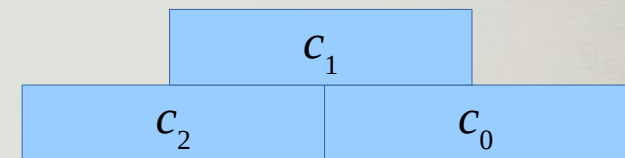
- produkt

$$\begin{aligned} a \cdot b &= (a_1 \cdot 2^{n/2} + a_0) \cdot (b_1 \cdot 2^{n/2} + b_0) \\ &= a_1 b_1 \cdot 2^n + (a_1 b_0 + a_0 b_1) \cdot 2^{n/2} + a_0 b_0 \\ &= c_2 \cdot 2^n + c_1 \cdot 2^{n/2} + c_0 \end{aligned}$$

$$c_2 = a_1 \cdot b_1$$

$$c_1 = a_1 \cdot b_0 + a_0 \cdot b_1$$

$$c_0 = a_0 \cdot b_0$$

- zahtevnost

- $O(n^2)$, ker $T(n) = 4 \cdot T(n/2) + O(n)$

Množenje velikih celih števil

- Karacubov algoritem

- produkt

$$\begin{aligned}a \cdot b &= (a_1 \cdot 2^{n/2} + a_0) \cdot (b_1 \cdot 2^{n/2} + b_0) \\ &= a_1 b_1 \cdot 2^n + (a_1 b_0 + a_0 b_1) \cdot 2^{n/2} + a_0 b_0 \\ &= c_2 \cdot 2^n + c_1 \cdot 2^{n/2} + c_0\end{aligned}$$

- Gaussov / Karacubov trik

$$c_2 = a_1 \cdot b_1$$

$$c_0 = a_0 \cdot b_0$$

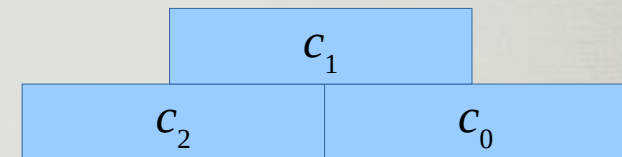
$$c_1 = (a_1 + a_0) \cdot (b_1 + b_0) - c_2 - c_0$$

- zahtevnost

- $T(n) = O(n^{\lg 3}) = O(n^{1.585})$, ker $T(n) = 3 \cdot T(n/2) + O(n)$

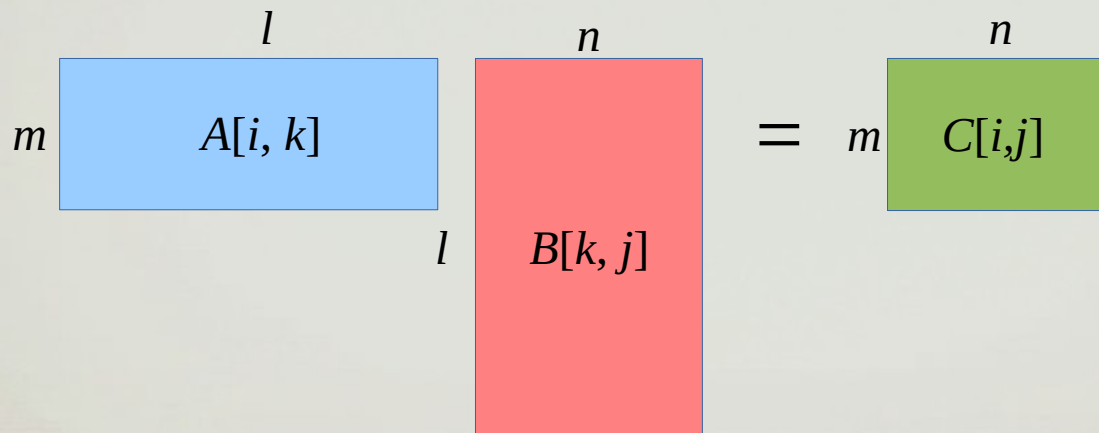

A. A. Karacuba, 1937 – 2008

Množenje matrik

- Problem
 - dani sta dve matriki A in B
 - iščemo njun produkt $C = AB$

Množenje matrik

- Klasični algoritem
 - tri zanke for
 - zahtevnost $O(n^3)$

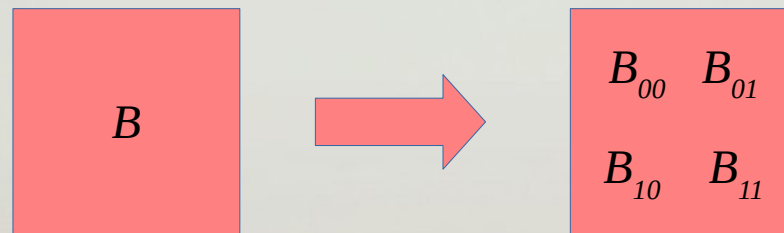
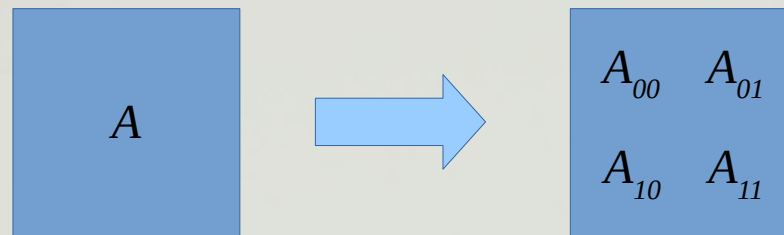
```
for i = 0 to m-1 do
  for j = 0 to n-1 do
    s = 0
    for k = 0 to l do
      s += A[i, k] * B[k, j]
    C[i, j] = s
  endfor
endfor
```


for for for

Množenje matrik

- Bločne operacije
 - delitev matrik na (disjunktne) podmatrike – bloke

Množenje matrik

- Bločno seštevanje

- $C_{00} = A_{00} + B_{00}$

- $C_{01} = A_{01} + B_{01}$

- $C_{10} = A_{10} + B_{10}$

- $C_{11} = A_{11} + B_{11}$

$$\begin{bmatrix} C_{00} & C_{01} \\ C_{10} & C_{11} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} A_{00} & A_{01} \\ A_{10} & A_{11} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} B_{00} & B_{01} \\ B_{10} & B_{11} \end{bmatrix}$$

Množenje matrik

- Bločno množenje

- $C_{00} = A_{00}B_{00} + A_{01}B_{10}$

- $C_{01} = A_{00}B_{01} + A_{01}B_{11}$

- $C_{10} = A_{10}B_{00} + A_{11}B_{10}$

- $C_{11} = A_{10}B_{01} + A_{11}B_{11}$

$$\begin{bmatrix} C_{00} & C_{01} \\ C_{10} & C_{11} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} A_{00} & A_{01} \\ A_{10} & A_{11} \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} B_{00} & B_{01} \\ B_{10} & B_{11} \end{bmatrix}$$

Množenje matrik

- Direktno D&V množenje

- bločno delitev izvajamo rekurzivno

- produkti

$$\begin{bmatrix} C_{00} & C_{01} \\ C_{10} & C_{11} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} A_{00} & A_{01} \\ A_{10} & A_{11} \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} B_{00} & B_{01} \\ B_{10} & B_{11} \end{bmatrix}$$

- $C_{00} = A_{00}B_{00} + A_{01}B_{10}$

- $C_{01} = A_{00}B_{01} + A_{01}B_{11}$

- $C_{10} = A_{10}B_{00} + A_{11}B_{10}$

- $C_{11} = A_{10}B_{01} + A_{11}B_{11}$

- zahtevnost

- $O(n^3), T(n) = 8 \cdot T(n/2) + O(n^2)$

Množenje matrik

V. Strassen, 1936

- Strassenov algoritem

$$\begin{bmatrix} C_{00} & C_{01} \\ C_{10} & C_{11} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} A_{00} & A_{01} \\ A_{10} & A_{11} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} B_{00} & B_{01} \\ B_{10} & B_{11} \end{bmatrix}$$

- produkti

- $C_{00} = M_1 + M_4 - M_5 + M_7$
- $C_{01} = M_3 + M_5$
- $C_{10} = M_2 + M_4$
- $C_{11} = M_1 + M_3 - M_2 + M_6$

$$M_1 = (A_{00} + A_{11})(B_{00} + B_{11})$$

$$M_2 = (A_{10} + A_{11})B_{00}$$

$$M_3 = A_{00}(B_{01} - B_{11})$$

$$M_4 = A_{11}(B_{10} - B_{00})$$

$$M_5 = (A_{00} + A_{01})B_{11}$$

$$M_6 = (A_{10} - A_{00})(B_{00} + B_{01})$$

$$M_7 = (A_{01} - A_{11})(B_{10} + B_{11})$$

- zahtevnost

- $O(n^{2.808})$, $T(n) = 7 \cdot T(n/2) + O(n^2)$

Množenje matrik

- Strassenov algoritem v praksi
 - velika konstanta
 - prostorska potratnost
 - naivna in bločna metoda je numerično stabilnejša
 - matrike niso vedno velikosti $n = 2^k$
 - ustavljanje rekurzije pri majhnih matrikah
 - preklop na drug algoritem
 - upoštevanje predpomnilnika (transponiranje matrik)
 - glej tudi članek: Matrix Multiplication: Practical Use of a Strassen-like Algorithm, Rozman Mitja and Eleršič Miha

Množenje matrik

- Asimptotično najhitrejši algoritmi: $O(n^\alpha)$

Algoritem	α
naivno množenje	3
Strassen, 1969	2.808
Coopersmith, Winograd, 1990	2.376
Stothers, 2010	2.3736
Williams, 2011	2.3728642
Le Gall, 2014	2.3728639
Alman, Williams, 2020	2.3728596

Viri: razno in

- <https://www.quantamagazine.org/mathematicians-inch-closer-to-matrix-multiplication-goal-20210323/>
- <https://www.quantamagazine.org/ai-reveals-new-possibilities-in-matrix-multiplication-20221123/>